

Een hoogveen in Finland waar de vegetatie gedomineerd wordt door verschillende soorten veenmossen.
Inzet: In potgrond is het half afgebroken plantenmateriaal waar turf uit bestaat vaak nog goed te herkennen.

Veenbesparelmoervlinder komt voor in hoogvenen en is in Nederland ernstig bedreigd.

De donkere kant van de bloempot

Als je van vlinders houdt, houd je van bloemen. Dat kunnen wilde bloemen zijn, maar ook bloemen in tuinen of een pot op een balkon. Door geschikte nectarplanten neer te zetten, kun je veel vlinders aantrekken. Er zijn echter verschillende problemen met sierplanten. De meeste mensen weten wel dat er veel bestrijdingsmiddelen gebruikt worden in de sierteelt. Daarvoor zijn ook betere alternatieven te vinden, waaronder biologisch geteelde planten. Minder bekend is dat sierplanten nóg een impact op vlinders en libellen hebben: via de potgrond.

Potgrond bestaat voor een aanzienlijk deel uit turf. Turf is ideaal doordat het vocht vasthoudt, niet snel vergaat en een mooie structuur heeft waar veel planten goed in groeien. Bovendien is het eenvoudig te winnen. Turf is namelijk niets anders dan gedroogd veen uit hoogvenen.

Hoogvenen

Vroeger werd turf voornamelijk gebruikt als brandstof, maar tegenwoordig vooral als grondstof voor potgrond. In Nederland is in het verleden grootschalig veen afgegraven om als brandstof te gebruiken en zijn nog maar kleine restanten hoogveen over; dit zijn nu natuurgebieden en turfwinning vindt hier nu niet meer plaats. De turf in onze potgrond komt dan ook uit het buitenland, voornamelijk uit de Baltische staten en Ierland.

Een hoogveen houdt regenwater vast en is daardoor erg nat; het is ook voedselarm en zuur. Hierdoor hoopt dood plantenmateriaal, waaronder veenmos, zich op. Onder natte en zure omstandigheden vergaat het maar heel langzaam. In de loop der eeuwen kan zo een dikke laag organisch materiaal ontstaan, dit is het feitelijke veen. Om hier turf van te kunnen maken, wordt een hoogveen gedraineerd en worden de top laag, het levende veenmos en de planten die er groeien, verwijderd. Hierdoor kun je het veen afgraven. Gedroogd heet dat dan turf. Een hoogveen bestaat voor meer dan de helft uit stabiel vastgelegde koolstof; het winnen van de turf maakt dat dit vrijkomt en draagt dus bij aan klimaatopwarming. En dat kan behoorlijk oplopen. Hoewel venen maar 3% van het land op de wereld bedekken, bevatten ze twee keer zoveel koolstof als alle bossen op aarde. Dus behoud ervan zou een van de belangrijkste klimaatdoelen moeten zijn.

Naast een belangrijke koolstofopslag zijn hoogvenen ook belangrijke natuurgebieden. Er waren in Europa grote oppervlaktes hoogveen met veel dier- en plantensoorten die hier leefden. Deze soorten moeten het nu met de restjes doen. In Nederland zijn soorten als

De Noordse glazenmaker is een echte hoogveenlibel.

veenbesblauwtje, veenbesparelmoervlinder, veenhooibeestje, hoogveenvlekkuil, hoogveenglanslibel en Noordse glazenmaker dan ook allemaal zeldzaam geworden. In de landen waar turf gewonnen wordt, zijn ze minder zeldzaam, maar de turfwinning draagt wel bij aan de vernietiging van hun leefgebieden daar.

Duurzame alternatieven

Potgrond kan ook gemaakt worden zonder turf. Hierbij worden alternatieven als compost, bladaarde en kokosvezel gebruikt. Dit soort turfvrrije potgrond is steeds beter verkrijgbaar, maar is nog steeds duurder dan 'gewone' potgrond. Een duurzaam alternatief is ook het hergebruiken van oude potgrond. Door aan oude potgrond compost of bladaarde toe te voegen, wordt hij weer geschikt voor een nieuwe plant. Dan kun je bloemen voor de vlinders in de tuin hebben zonder dat dit ten koste gaat van bijzondere gebieden met vlinders en libellen op andere plekken in de wereld!

Tekst:
Roy van Grunsven
& Michiel
Wallis de Vries
De Vlinderstichting